

VAN DE REDACTIETAFEL

Na het vertrek van twee redactieleden (Sam Camphuisen en Marit van Lieshout), beraadt de redactie van het Ledenbulletin zich op de toekomst. We zullen daar in het volgende nummer nader over berichten. Ondertussen vragen we uw medewerking voor het volgende:

De redactie van het Ledenbulletin onderzoekt de mogelijkheden van een **Ledenforum** op de website van Milieudefensie, waar leden elkaar op elk moment van de dag kunnen 'ontmoeten' en met elkaar van gedachten kunnen wisselen (waarbij het Ledenbulletin blijft bestaan, maar wellicht een iets andere invulling krijgt). Heeft u ervaring met discussiefora op internet (in het bijzonder voor leden)? Wij willen graag horen wat u ervan vindt! Stuur een mailtje aan ledenbulletin@milieudefensie.nl onder vermelding van 'ledenforum'.

In het volgende nummer, dat nog voor de Algemene Ledenvergadering en de Tweede-Kamerverkiezingen verschijnt, staan we ook stil bij de verkiezingen. Want hoe vergaat het u, aan de vooravond van de tweestrijd tussen Bos en Balkenende? Gaat u voor de macht (misschien wel voor het eerst?), of blijft u principieel? Of heeft u hoegenaamd geen last van dit **verkiezingsdilemma**? Stuur een mailtje met een korte reactie (maximaal ongeveer 100 woorden) naar ledenbulletin@milieudefensie.nl (graag onder vermelding van 'verkiezingen').

Alvast hartelijk dank voor uw medewerking en veel leesplezier.

De redactie.

INHOUDSOPGAVE

- Pagina 1: Biomassa vergroot Voetafdruk
- Pagina 2: Beperking van de CO₂-uitstoot.
- Pagina 3: Hoe transparant is MD?
- Pagina 5: Beter economisch meten.
- Pagina 6: Wat zijn we toch inconsequent.
Richten op de toekomst of.....
- Pagina 7: Aankondigingen van activiteiten
- Pagina 8: Mededelingen bestuur
Kandidaten gezocht
- Pagina 9: Uitslag ledenpeiling.

BIOMASSA VERGROOT ONZE MONDIALE

Door: JAN JUFFERMANS

VOETAFDruk

Er zijn grote verwachtingen van biomassa voor onze toekomstige energievoorziening. Er is zelfs een nationale doelstelling geformuleerd om in 2040 met biomassa 30 procent van de benodigde energie op te wekken. Maar de grote vraag is of dat wel een duurzame ontwikkeling is. Aan de productie van biomassa zitten namelijk nogal wat knelpunten. De belangrijkste is waarschijnlijk dat die vorm van energieopwekking veel ruimte vergt en dus onze Mondiale Voetafdruk vergroot. Terwijl we al veel te grote Voetafdrukken hebben, die de mensenrechten van anderen schenden en ook de biodiversiteit/natuur ernstig onder druk zetten. Hoewel er uitzonderingen op de regel zijn (biogas en regionale toepassing), kun je in het algemeen gerust stellen dat biomassa een dubieuze vorm is van duurzame energie. Het gaat met name om de volgende punten.

1. **Ruimtegebruik.** Gezien de beperkte mondiale gebruiksruimte is het gevaar groot dat de grote vraag naar energie voor de rijken (oneerlijk) gaat concurreren met ruimte voor basisvoedsel voor minder draagkrachtigen. Er wordt voor biomassa namelijk gemakkelijk uitgeweken naar meer ruimtegebruik in het buitenland. Voor veevoer, hout, plantaardige olie en talloze andere producten, claimen we al veel landbouwgrond elders op aarde. Met het model van de Mondiale Voetafdruk is dat berekend en we komen intussen uit op 4,7 ha per Nederlander. Een mondiaal eerlijk en duurzaam niveau van ruimtegebruik is gemiddeld 1,8 ha per persoon (incl. de nodige ruimte voor de natuur). Zie www.voetenbank.nl voor meer informatie. Wind- en zonne-energie hebben slechts bescheiden voetafdrukken, dus die genieten veruit de voorkeur.

2. **Vervoer.** Voor de aanvoer van biomassa wordt vervoer over tamelijk grote afstanden verwacht. Dat is een groot minpunt: extra verkeersstromen en energiegebruik. Hoezo CO₂-neutraal? Een uitzondering zien we in boomrijke gebieden, zoals in Scandinavië, waar men met kleine centrales werkt met hout uit de regio. Dat is redelijk duurzaam, want ook de as met mineralen wordt weer in de regio verspreid. Er is dus sprake van een kringloop. Hetzelfde geldt voor het gebruik van 'het onkruid' *Jatropha* in tropische gebieden. Maar voor Nederland wordt gedacht aan hout en andere grondstoffen uit o.a. Oost-Europa en Latijns Amerika. Gaan we dezelfde fouten maken als met de intensieve veehouderij, waarbij 'goedkoop' veevoer (soja en tapioca) wordt aangevoerd, waardoor in bijvoorbeeld Brazilië en Thailand bodemverarming optreedt en wij met het overbestedingvraagstuk zitten? Dat proces is nog lang niet ten einde.

3. **Mineralenkringloop.** Met het voorbeeld van Scandinavië is het derde probleem al geïntroduceerd; de noodzakelijke kringloop van mineralen, om de bodem vruchtbaar te houden. Als we (weer) eenzijdige stromen gaan organiseren dan worden er landbouwgronden uitgeput. En dat dreigt weer vooral in arme landen te gebeuren, omdat daar de grond zo lekker goedkoop is. Dat is bovendien een vorm van oneerlijke concurrentie met de lokale bevolking.

4. **Monocultuur en gevaarlijke stoffen.** Als er speciaal voor biomassa bomen en andere planten geteeld gaan worden, dan is er duidelijk het gevaar van monocultuur en – omdat het om *non food* gaat - het gebruik van relatief veel kunstmest en chemische bestrijdingsmiddelen, die kwalijke effecten hebben voor de medewerkers, de bewoners in de omgeving, de bodem, het grondwater en het oppervlaktewater.

5. **Gevaar biodiversiteit.** Door de toename van biomassacentrales ontstaat er een ongewenste zuigkracht t.a.v. diverse afvalstoffen die beter benut kunnen worden, maar ook van 'voordelig' hout, waardoor het gevaar ontstaat dat bomen sneller en uit verkeerde bossen worden gekapt en dat 'oud' hout uit bossen wordt weggehaald, waardoor ecosystemen verarmen en de biodiversiteit afneemt. We waren juist goed op weg naar een meer ecologisch bosbeheer. Het streven naar goed functionerende ecosystemen is van groot belang, ook een historische les. Het kappen zelf én het weghalen van de in hout vervatte energie en mineralen uit een ecosysteem is een kwalijke zaak in bossen die als ecosysteem functioneren. Weghalen van hout/bomen grijpt meteen in op het totale ecosysteem.

6. **Giftig hout.** Tenslotte een knelpunt dat in de toekomst hopelijk kan gaan vervallen. Maar voor de komende 40 tot 50 jaar is er een groot gevaar dat onder het etiket van 'duurzame energie' giftig hout wordt verbrand, zodat er uiterst gevaarlijke stoffen diffuus worden verspreid, via de lucht en via cement en stenen. Dat komt door de massale productie en toepassing van geïmpregneerd hout, waarin o.a. de zwarte-lijststoffen arseen en chroom zijn weggewerkt. Dat spul wordt nu alom verbrand en de gifstoffen gaan de

lucht in en een deel blijft in de as achter. En daar maakt men dan weer bouwmaterialen van; een levensgevaarlijke vorm van hergebruik.

7. **Stront en slib.** De biomassa-trend heeft er nu al toe geleid dat zelfs kippenstront en rioolslib verbrand worden, en de opgewekte elektriciteit wordt als groene stroom verkocht. Dat proces bestendigt de onduurzame en dieronvriendelijke bio-industrie. En rioolslib moet weer schoon worden, zodat het weer op het land als mest benut kan worden. Ofwel: aan de oorzaken van de vervuiling moet gewerkt worden. Dan is verbranden niet meer nodig.

Kortom: biomassa is een interessante optie voor een regionale/lokale energievoorziening, indien daar veel schone biomassa beschikbaar is, en als de mineralenkringloop wordt gesloten. Dan is het een uitzondering op de regel. De huidige ambitieuze doelstellingen voor biomassa in Nederland, maar ook op Europees niveau, vormen echter eerder een gevaar dan een zegen als we een mondiale duurzame samenleving nastreven.

Voorwaarde: schone ketens

Als we organische afvalstromen op termijn optimaal willen benutten voor energiewinning, dan is het zaak zo snel mogelijk te stoppen het hout (en ook andere grondstoffen) te vervuilen met

stoffen die bij verbranding ernstige gevaren opleveren. Dus zorg voor schone ketens.

Biogas wel duurzaam

Er is nog een andere uitzondering op de regel: biogas. Het via aërobe of anaërobe processen onttrekken van biogas uit allerlei organische afvalstoffen is wel een duurzame energievorm. Het restproduct dat erna overblijft (*slurry*) bevat de mineralen en is prima meststof. Vooral in warme landen is biogaswinning erg effectief omdat het proces bij ongeveer 30 graden Celsius optimaal functioneert. Er zijn dan ook miljoenen *biogasplants* in landen als China, India, Nepal en Vietnam. Maar ook in Europa is er een groeiende belangstelling voor biogasinstallaties. Waarom dit tegenwoordig een tweedegeneratie biobrandstof wordt genoemd is voor mij een raadsel. Het is een van de oudste vormen van slim hergebruik

Energiebesparing eerst

Overigens ben ik van mening dat energiebesparing voorlopig nog steeds onze belangrijkste energiebron is, en dus de meeste aandacht en ondersteuning moet krijgen. Het is veruit de meest duurzame optie. Daarna kunnen we de resterende energievraag ook veel makkelijker met duurzame energie opvangen. ■

HOE BEREIKEN WE BEPERKING VAN DE CO₂-UITSTOOT? DEEL I

Door: A.C.M. ARENDS

Het mondiale gebruik van fossiele brandstoffen leidt tot klimaatsveranderingen. Die hebben onaanvaardbare gevolgen voor het leven in grote delen van de wereld. Vooral de zeespiegelstijging bedreigt laaggelegen gebieden als Bangladesh, de Zuidzee-eilanden en deltagebieden als Nederland. Terugdringen van het gebruik en vervanging door alternatieven lijkt nauwelijks mogelijk op vrijwillige basis. Kernenergie is evenmin een prettige optie.

Verhandelbare emissierechten leiden ertoe dat de rijke landen de ongebruikte ruimte van arme landen gaan benutten. Dat kan een positief effect hebben als daar kwalitatief betere energiecentrales worden ingevoerd. Maar zolang er geen plafond wordt gesteld aan het totale energiegebruik blijft het dweilen met de kraan open. Aansluitend bij het idee van de ecologische voetstap kan een maximum aanvaardbaar energiegebruik worden vastgesteld. De ecologische voetstap is een methode om een aanvaardbaar grondgebruik per inwoner, gemeenschap of land vast te stellen. Momenteel is er 1.7 ha grond beschikbaar per wereldbewoner. Dit zal verder verminderen naarmate de wereldbevolking stijgt.

Rekenmodellen die inzicht geven in de CO₂-kringloop kunnen dienst doen als basis voor het vaststellen van een aanvaardbare CO₂-belasting. De westerse landen, de VS voorop, zitten daar ver boven en zullen dus het energiegebruik terug moeten dringen.

De enige manieren om toe te werken naar zo'n aanvaardbaar gebruik zijn:

- vaststellen van een plafond voor gebruik van fossiele energie per land, stad, gemeenschap, huishouding
- energie besparen
- duurzame energiebronnen ontwikkelen
- maken van een tijdsplan om daarnaar toe te werken.
- werken aan stabilisering en vervolgens verkleining van de wereldbevolking.

Het gebruik van fossiele energie moet zo snel mogelijk worden verlaagd en afgebouwd tot een niveau, waarop de aarde de geproduceerde CO₂ kan verwerken. Opslag van CO₂ in de ondergrond vraagt op zich ook weer energie. Handel in emissierechten alleen biedt geen oplossing.

Voor zover bosaanleg dient als CO₂-sink moet rekening worden gehouden met de per wereldburger beschikbare 1.7 ha. Er is grond nodig voor wonen, werken en infrastructuur. Een goede definitie voor overbevolking is dat er niet genoeg ruimte is voor alle noodzakelijke vormen van grondgebruik (natuur, bio-energieproductie, voedselproductie, wonen, werken, recreëren). We kunnen concluderen dat slechts een klein deel van de 1.7 ha per wereldbewoner voor energieproductie/bosaanleg kan worden gebruikt.

De tijd dringt. Maatregelen moeten zo snel mogelijk leiden tot terugdringen van het energiegebruik. Maatregelen die de persoonlijke keuzevrijheid intact laten maar niet tot vrijblijvendheid leiden. Om dat te bereiken moet de zaak op meerdere fronten worden aangepakt:

- Tijdelijke contracten voor emissierechten. Emissierechten leunen te zwaar op landen die een achterstand hebben. Bij een eerlijke verdeling kunnen de rijke landen hier geen gebruik meer van maken. Daarom tijdelijk als interim-maatregel.
- Overgangsregeling naar duurzame energie door bijvoorbeeld fossiele energie veel zwaarder te belasten.
- Plafonds in gebruik van fossiele energie, persoonsgebonden energiequota en emissierechten.

Problemen.

Een toenemende bevolking leidt tot een lagere beschikbare hoeveelheid grond per persoon en een afnemende beschikbaarheid van persoonsgebonden emissierechten. We creëren onze eigen schaarste.

Aan landen gebonden emissierechten, gebaseerd op een 0-situatie, geven een scheefgroei in het nadeel van derdewereldlanden die een veel lagere 0-situatie hebben en bovendien nog kampen met een grote bevolkingstoename.

Een sluitend systeem om tot een oplossing te komen.

Er wordt een wereldwijd CO₂-plafond vastgesteld.

Er wordt vastgesteld hoeveel fossiele energie hiermee correspondeert.

Er wordt een tijdsplan vastgesteld, waarbinnen deze maximaal aanvaardbare CO₂-uitstoot wordt bereikt.

Er wordt een 0-situatie bepaald. Op grond daarvan en op grond van het aantal mensen wordt een aanvaardbaar energiequotum per persoon/land vastgesteld.

Er wordt op grond van het huidige gebruik een energiequotum per persoon/land vastgesteld, eventueel rekening houdend met klimaat.

Er wordt een systeem opgezet voor de vrije verhandeling van quotum tussen landen en tussen personen.

Het huidige quotum wordt in de afgesproken tijd jaarlijks verminderd tot het gewenste quotum is bereikt. ■

Wat betekent dit voor Nederland? Kunnen we zonder rekening te houden met Europa en de rest van de wereld maatregelen nemen? Daarover gaat het vervolg van dit artikel (Deel II verschijnt in nummer 18 van het Ledenbulletin - redactie).

Transparantprijs

HOE TRANSPARANT IS MILIEUDEFENSIE?

Door: RIX KIJNE

Donateurs willen steeds vaker weten welke resultaten goede-doelen-organisaties behalen, of er veel aan de strijkstok blijft hangen en of de organisaties zelf wel maatschappelijk verantwoord opereren etc. De Donateursvereniging liet daarom met financiering van het Ministerie van Economische Zaken door WaterhouseCoopers een vergelijkend onderzoek doen naar de jaarverslagen van organisaties: de transparantprijs.

Welke criteria werden aangelegd? Welke organisaties deden mee? Welke organisatie kreeg de 'transparantprijs 2005'? Hoe scoorden de deelnemende organisaties? Komt Milieudefensie, die bedrijven en overheden zo vaak aanspreekt op hun gebrek aan openheid, zelf uit de bus als een toptransparante organisatie? Het is allemaal te vinden op de website: www.transparantprijs.nl

Transparantprijs 2005

De 'transparantprijs 2005' gaat over het jaarverslag van 2004. Voor de 'transparantprijs 2005' stuurden 168 organisaties hun jaarverslag over 2004 in. Van het Koningin Wilhelmina Fonds en NOVIB tot de Stichting Egelopvang Zoetermeer. Ook Milieudefensie stuurde het jaarverslag 2004 in ter beoordeling. De Transparantprijs 2005 ging naar de

Koninklijke Nederlandse Redding Maatschappij. In 2004 ging de prijs naar het Koningin Wilhelmina Fonds.

De 25 meest transparante organisaties:

In de lijst met de 25 best scorende organisaties prijken de namen van onze vier grote zusterorganisaties:

- Nummer 11: Natuurmonumenten
- Nummer 13: Wereld Natuur Fonds
- Nummer 17: Greenpeace
- Nummer 19: Stichting Natuur en Milieu

Snelste stijgers:

Ook wordt een lijstje gepubliceerd van 13 organisaties die een goede sprong voorwaarts maakten als de score van 2005 (jaarverslag 2004) vergeleken wordt met die van 2004 (jaarverslag 2003). De snelste stijger was St. Landschap Noord-Holland die in 2004 een score behaalde van 2,8 en in 2005 maar liefst 5,3 Greenpeace was de vierde van de snelle stijgers: van 4,3 in 2004 naar 6,4 in 2005 en daarmee in 2005 dus nummer 17 op de ranglijst van alle deelnemers.

Score van Milieudefensie

De Donateursvereniging publiceert niet de scores van de minder goed presterende organisaties. Ik vroeg daarom directeur Frank Köhler naar de score van Milieudefensie. Hij stuurde me het 'spinnenwebdiagram' dat

Milieudefensie had ontvangen. U vindt het diagram op de volgende pagina.

De score viel tegen: een magere 5,5. Maar matig scoren heeft ook een voordeel: je kunt dan alleen maar beter worden in volgende jaren. En Milieudefensie is heel hard gaan werken aan meer openheid in het jaarverslag, zo bleek tijdens de ALV in juni. Om een paar veranderingen te noemen die me opvielen:

1. De nevenfuncties van bestuursleden en anderen werden voor het eerst genoemd in het jaarverslag 2005 (een beoordelingscriterium)
2. De verslagen van de campagnes werden (met terugwerking goedgekeurd in de ALV) opgenomen in jaarverslag 2005 (een beoordelingscriterium)
3. In de activiteitenverslagen stond ook in hoeverre de doelen bereikt werden en niet alleen hoe de acties werden uitgevoerd (een beoordelingscriterium)
4. Er wordt gewerkt aan een notitie over de wervingsmethoden van Milieudefensie (openheid daarover is ook een beoordelingscriterium). Dat is extra opvallend want een half jaar eerder meldde het bestuur nog dat geheimhouding van de wervingsmethodiek gewenst was i.v.m. de concurrentie.

de **transparant prijs**
voor de beste charitatieve verslaggeving

■ Vereniging Milieudefensie
■ Gemiddeld
■ Best in class

Vereniging Milieudefensie

Score instelling: 5,5

Milieudefensie als organisatie die gebrek aan openheid bij bedrijven, overheid en andere organisaties zo vaak aan de kaak stelt, moet om geloofwaardig te zijn maar snel zorgen in het lijstje van de 25 best scorende organisaties te komen, naast Greenpeace, WNF, Vereniging Natuurmonumenten en Stichting Natuur en Milieu. Meer openheid in het jaarverslag over de gang van zaken in de organisatie

zal ook de sfeer binnen de vereniging alleen maar ten goede komen.

En: een begin werd gemaakt en er wordt aan gewerkt!

Wie weet staan we volgende keer vermeld in het lijstje van 'snelste stijgers'. Of nog beter: net als Greenpeace nu, zowel in het lijstje van de snelste stijgers als in het lijstje van de 25 best scorende organisaties.

In de diagram de score op elk onderdeel van Milieudefensie in vergelijking met de gemiddelde score en de score van de organisatie die op het betreffende onderdeel het hoogst scoorde. Let wel: Transparantprijs 2005 gaat over het jaarverslag van 2004. Het jaarverslag over 2005 stuurde Milieudefensie in voor de Transparantprijs 2006, waarvan we de uitslag omstreeks oktober zullen vernemen. ■

-
- Z** ISSN-nummer: 1572-1078
- O** Het Ledenbulletin is een uitgave van de Vereniging Milieudefensie en is bedoeld als discussieplatform voor, door en met leden. De redactie van het Ledenbulletin bestaat uit Rix Kijne, Ed van Dalsem, Ton Bötticher, Auke van der Wielen en Victor van den Belt die dit nummer de eindredactie heeft verzorgd.
- F** De vormgeving is in handen van Patrick Hoetink.
- O** **Bijdragen en reacties** kunnen worden verzonden naar: ledenbulletin@milieudefensie.nl of per post aan Milieudefensie Ledenbulletin, Antwoordnummer 8391, 1000 RA Amsterdam.
- L** De lengte van artikelen blijft bij voorkeur beperkt tot 700 woorden. De redactie houdt zich het recht voor langere stukken in te korten of te weigeren. Bijdrages die op de man spelen in plaats van op de bal, worden ter zijde gelegd. Een dringend verzoek om reacties in te leveren in 10-punts arial en om geen opmaak toe te passen.
- C** De **inzendtermijn** voor nr. 18 sluit op donderdag 23 oktober 2006 om 23.59u.

BETER ECONOMISCH METEN

Op 29 augustus kreeg de Tweede Kamer een petitie aangeboden die pleit voor een duurzame en solidaire manier van economisch rekenen. Meer dan 850 mensen hebben de petitie ondertekend. Onder hen veel mensen die zich presenteren als 'gewone burger' of 'bezorgde ouder'. Maar ook veel professionals uit de wetenschap, het openbaar bestuur, het bedrijfsleven en niet-gouvernementele organisaties. Onder hen bevond zich de directeur van Milieudefensie, Frank Köhler. Op verzoek van de redactie van het Ledenbulletin stuurde hij ons de volgende motivatie:

Milieudefensie kent bij haar streven naar duurzame vormen van productie en consumptie een belangrijke rol toe aan de overheid: zij moet de kaders scheppen voor een duurzame economische ontwikkeling.

Een probleem daarbij is dat de economische ontwikkeling tot nu toe alleen wordt gemeten door de groei van alle economische activiteiten, al dan niet duurzaam, bij elkaar op te tellen. Als de productie van bedrijven met 5 miljard groeit en andere bedrijven maken 2 miljard omzet om de milieuvervuiling die daarmee gepaard ging op te ruimen, dan is er volgens de meting van het CPB 7 miljard economische groei. Met de onterechte suggestie dat we in Nederland samen voor 7 miljard welvarender zijn geworden.

De discussie over een andere manier van meten om duurzame ontwikkeling beter in beeld te brengen, is de afgelopen tijd weer opgelaaaid. Dat heeft geleid tot onderstaande petitie, die 29 augustus is aangeboden aan de Tweede Kamercommissie voor Economische zaken.

Frank Köhler was als directeur van Milieudefensie één van de initiatiefnemers van de petitie, die door 500 mensen is onderschreven.

De gang van zaken met de petitie is verder te volgen op www.globalalternatives.nl

De tekst van de petitie luidde:

Petitie aan het Nederlands Parlement over de ontwikkeling van een duurzame en solidaire manier van economisch me- ten.

Bij de vaststelling van nationale beleidskaders baseren regering en parlement zich in niet onbelangrijke mate op de analyses van het Centraal Plan Bureau (CPB), in het bijzonder de Macro Economische Verkenning (MEV).

Op 22 mei jl. vond in Den Haag op initiatief van De Derde Kamer een congres plaats onder de noemer *Eerlijk delen = Eerlijk meten*. Een aantal leden van uw Kamer nam hieraan deel.

Centraal stonden de ernstige tekortkomingen van het huidige stelsel van nationale rekeningen. Deze tekortkomingen bleken al diverse malen de aanzet te zijn tot het trekken van onjuiste beleidsconclusies. Met name de feitelijke economische groei wordt binnen het vigerende systeem van nationale rekeningen systematisch overschat.

Het stelsel vormt ook de analytische basis van de Macro Economische Verkenning, en van het doorrekenen van programma's en begrotingsvoorstellen van politieke partijen.

Een belangrijke constatering was dat al sinds de jaren zestig deze tekortkomingen bekend zijn. Echter, tot nu toe is aan de noodzaak van andere wijzen van beschrijven en analyseren van de economie nauwelijks gevolg gegeven.

Wel heeft de Tweede Kamer in 1995 een motie Wolffensperger aangenomen, waarin het kabinet om een voor milieukosten gecorrigeerd Nationaal Inkomen werd verzocht.

De Minister van Economische Zaken reageerde hierop in 1996 met het plan van aanpak voor een Duurzaam Nationaal Inkomen (DNI). In 1997 kreeg het Instituut voor Milieuvraagstukken (IVM) van de Vrije Universiteit de opdracht om in samenwerking met het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) het DNI te berekenen over het jaar 1990.

Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek stemde de Tweede Kamer in met een vervolg traject, waarin elke vijf jaar het DNI wordt berekend.

Maar in 2004 besloot de regering dat het tijd was om het DNI wat verder van de Ministeries te plaatsen, en begroette vervolgens geen middelen voor toekomstige DNI-berekeningen.

Inmiddels zijn meer alternatieven beschikbaar gekomen die naast ecologische ook aan sociale aspecten en aan de mondiale context van de Neder-

landse economie aandacht geven.

Op het congres is voornamelijk gesproken over drie alternatieven, te weten het voornoemde DNI, de Index of Sustainable Economic Welfare – ISEW, en het voorstel Meta Economische Verkenningen – MEV+.

De argumentatie voor deze alternatieven is – zo menen wij – sterk. Zij zouden voor een goede beleidsafweging bovendien nog aan politieke kracht winnen indien zij in de vorm van proefversies uitgewerkt en doorgerekend zouden worden.

Wij maken u er graag op attent, dat het CBS op het bovengenoemde congres heeft aangegeven, de benodigde gegevens in principe beschikbaar te hebben zodat deze berekeningen daadwerkelijk gemaakt kunnen worden.

Tevens wijzen wij u er op, dat de Wereldbank in haar recente rapportage *Where is the wealth of nations?* aanbeveelt dat overheden via dit soort indicatoren de duurzaamheid van het economisch functioneren van hun land laten doorrekenen.

Hierbij doen wij een beroep op u om in overleg met de regering financiële middelen beschikbaar te stellen ten behoeve van de totstandkoming van deze proefversies.

Deze middelen zouden dan ter beschikking gesteld worden aan onafhankelijke onderzoekers.

Hun opdracht zou moeten zijn om vóór aanvang van de behandeling van de nationale begroting 2008 deze proefversies te ontwerpen. In hun onderzoek zouden zij dan ondersteund dienen te worden door de op dit gebied relevante nationale instellingen als het CBS,

het CPB, het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP), het RIVM en het Milieu- en Natuurplanbureau (MNP). Daarmee zou een nieuw begin gemaakt kunnen worden met de uitvoering van de eerder vermelde wens van uw Kamer uit 1995. Bovendien zou daarmee het poli-

tieke debat verrijkt worden betreffende de koers van de economie, de verhouding economie en milieu, onze verantwoordelijkheid tegenover ontwikkelingslanden, en de inhoud en koers van het buitenlands beleid, evenals de begrotingsbehandeling. ■

Door Dr. LOU KEUNE
(Vóór de Verandering)

p/a Universiteit van Tilburg
Postbus 90153
5000 LE Tilburg

Mede namens:
□ Prof. Dr. Bob Goudzwaard
(lid De Derde Kamer,
congresvoorzitter)
□ Tuur Elzinga
(XminY-Solidariteitsfonds)
□ Ir. Rob Gort
(De Derde Kamer)

□ Drs. Christiaan Hogenhuis
(OIKOS)
□ Jan Juffermans
(De Kleine Aarde)
□ Frank Köhler
(Milieudefensie)
□ Drs. Theo Ruyter
(ATTAC Nederland)

RICHTEN OP DE TOEKOMST OF DE HUIDIGE MAATSCHAPPIJ BESCHERMEN?

Door: THEO KURSTJENS

Theo Kurstjens reageert op het dilemma dat Donald Pols (campagneleider Klimaat van Milieudefensie) schets in nummer 15 van het Ledenbulletin: Dienen milieuorganisaties herauten te zijn van een nieuwe samenleving of waakhonden van de huidige?

Het is volgens mij geen of-of vraag tussen werken aan NU of aan de TOEKOMST. Het NU en de TOEKOMST gaan naadloos in elkaar over. Natuurlijk moeten we wel prioriteiten stellen, we kunnen niet alles tegelijkertijd. De wereld verandert continu. Het is dan ook zinloos alles dicht te spijkeren in de hoop de huidige maatschappij te beschermen. Bovendien bevallen sommige aspecten me zo slecht dat ik wel wat verandering wil.

Milieudefensie is een actiegroep en dat doe je alleen NU. Laten we dat leuk houden.

Maar je doet het voor de TOEKOMST en daarom moet je wel een idee hebben van wat die TOEKOMST is (of volgens ons moet worden). Die TOEKOMST is een raar ding, het wordt vager, hoe verder weg. Dat geldt voor hoe we die

TOEKOMST zien, maar nog meer voor hoe die TOEKOMST zal worden. We zijn natuurlijk niet de enige die aan die TOEKOMST werken en bovendien zijn er nog de autonome ontwikkelingen.

In dit licht wordt de vraag dan ook al snel: Hoe ver willen we aan de TOEKOMST werken?

Kort gezegd, komt dat volgens mij op het volgende neer. Voor de korte termijn: werk concreet aan de huidige problemen via acties. Voor de middenlange termijn: werk mee aan positieve plannen en probeer negatieve plannen te veranderen. (acties, lobbyen, netwerken)

Voor de lange termijn: werk aan structuren (organisatie, scholing en netwerken opbouwen).

De oorspronkelijke vraag is daarmee natuurlijk nog niet beantwoord en dat zal naar mijn mening ook nooit lukken. Elk moment opnieuw zullen we moeten beslissen hoeveel energie we waar in stoppen. Wel hoop ik een klein stukje structuur op papier gezet te hebben, om die beslissingen gemakkelijker te maken. Want daar is structuur voor: het maakt het leven gemakkelijker. ■

..... WAT ZIJN WE TOCH INCONSEQUENT Door RIX KIJNE (Inconsequent persoon)

Kunstmest ----- Voedingssupplementen

Wij zijn voor biologische teelt van gewassen (o.a.) omdat daar geen kunstmest (chemisch geproduceerd) wordt gebruikt. Maar veel mensen gebruiken voor zichzelf zonder enige schroom chemisch gefabriceerde voedingssupplementen. En welke ouder geeft zijn kinderen geen vitaminepilletjes of drankjes met 'gezonde toevoegingen'? Bijna altijd gaat het om producten die in een fabriek gemaakt worden. We zijn tegen kunstmest voor planten, maar eten zelf wel chemisch geproduceerde voedingssupplementen.

Schimmelbestrijding bij planten -----Huidschimmelzalfjes

Een voorbeeld. Kruisbessen lijden nogal eens aan kruisbessenmeeldauw: een schimmelinfectie. Alleen te bestrijden met een bespuiting van een chemisch middel.

Dat mag dus niet in de biologische teelt. Mensen, vooral de zwembadzwemmers lijden wel eens aan zwemmersexceem: een schimmelinfectie. Zonder enig bezwaar smeren we er een chemisch gefabriceerd zalfje op om die schimmel te doden.

Het leek allemaal zo eenvoudig: **'Biologisch is goed. Al het andere is fout, want chemisch.'** Maar de werkelijkheid is wat genuanceerder dan we eerst dachten.

Waarom is chemisch gemaakte bijvoeding (kunstmest) voor planten absoluut fout en voedingssupplementen (chemisch gefabriceerde vitaminen en mineralen) voor mensen aan te bevelen? Waarom vinden we schimmelbestrijding met chemisch gemaakte stoffen op de huid van planten absoluut fout en op de huid van mensen OK? ■

Campagneraden

Denk mee met Milieudefensie!

Wil je dieper ingaan op de strategie en de activiteiten van een campagne? Dat kan in de campagneraad. De campagneraad reflecteert op de plannen die het campagneteam maakt en adviseert de campagne over koers, strategie en activiteiten.

Campagneraad Verkeer

Dinsdag 12 december
Van 19.00 uur tot 21.30 uur
Milieucentrum, Oude Gracht 60, Utrecht
Aanmelden bij albert.ten.kate@milieudefensie.nl, 020 5507381

Onderwerpen: in december staan onder andere de asfaltplannen en luchtkwaliteit op de agenda, inclusief hoe Milieudefensie hier juridisch en politiek mee aan de slag is en wil gaan.

Campagneraad Ruimte en Landschap

Zaterdag 23 september
Van 10.00-15.00 uur
Utrecht
Aanmelden bij saskia.vegter@milieudefensie.nl
Onderwerpen: terugblik op eerste helft 2006, plannen tweede helft 2006 en 2007, workshop "lobbyen tegen bouwplannen: hoe doe je dat?"

Extra campagneraad over Biomassa

voedsel, klimaat, verkeer, globalisering
Donderdag 28 september
Vanaf 20.00
Amsterdam
Aanmelden bij jens.nielsen@milieudefensie.nl
Onderwerpen: Energie uit biomassa: kansen en gevaren. Op deze laatste campagneraad over biomassa zullen wij het definitieve standpunt van Milieudefensie bepalen.

Campagneraad Energie en Klimaat

Dinsdag 10 oktober
Vanaf 18.30 uur
Amsterdam
Aanmelden bij Brenda Poppenk, via schakelnaarschoon@milieudefensie.nl
Onderwerpen: Plannen 2007, resultaten ledenpeiling kernenergie, biomassa.

Campagneraad Landbouw en Voedsel

Zaterdag 28 oktober (overdag)
Utrecht
Aanmelden bij: D. Timmermans: 020 5507300 (alleen telefonisch). Dan bespreken we of de raad wat voor u is en andersom.
Onderwerpen: Met de Campagneraad Landbouw en Voedsel bespreken we in een goede sfeer het beleid en de ideeën van deze campagne. We kunnen mensen die kennis en ervaring willen delen goed gebruiken.

Mis het niet: de Actieve Ledendag!!

zaterdag 7 oktober 2006,
Landgoed Schothorst te Amersfoort

Leuke mensen ontmoeten? Lol hebben? Lekker eten? Kom dan naar de Actieve Ledendag, HET evenement voor alle actieve vrijwilligers van Milieudefensie en Jongeren Milieu Actief! Op het programma staan spetterende workshops, en ook hoor je hier alles over de bruisende najaarsactiviteiten van Milieudefensie en Jongeren Milieu Actief. Op de locatie zijn diverse natuurtuinen, een imkerij, een (nagebouwde) middeleeuwse boerderij en een sterrenwacht. Ook zeker een bezoekje waard! Een overheerlijke biologische lunch en diner, filmpjes van Milieudefensie-acties van de afgelopen jaren, een info-markt... en tussen de bedrijven door is er volop tijd om kennis te maken, te netwerken, ervaringen uit te wisselen en inspiratie op te doen. Het evenement is gratis toegankelijk.

Aanmelden kan bij Hester Schoute, via: vrijwilliger@milieudefensie.nl

We hopen je te zien op de Actieve Ledendag!

18 november 2006

Algemene Ledenvergadering

Zaterdag 18 november vindt de Algemene Ledenvergadering van Milieudefensie plaats in Utrecht. Komt u ook?

Op deze ledenvergadering wordt vooruitgeblikt op de activiteiten van de campagnes voor het komende jaar. Het Activiteitenplan en de hoofdlijnen van de Begroting voor 2007 worden besproken en vastgesteld. In het huishoudelijk deel vinden verkiezingen plaats voor diverse vacatures in verenigingsorganen (zie ook oproep hieronder).

De mogelijkheid tot het indienen van agendapunten staat open tot 21 september 2006. Moties kunnen worden ingediend tot 9 oktober 2006.

U kunt zich aanmelden voor de ledenvergadering bij onze Servicelijn, via telefoonnummer 020 6262 620, per mail service@milieudefensie.nl of per post aan Vereniging Milieudefensie, t.a.v. Servicelijn, Postbus 19199, 1000 GD, te Amsterdam.

Kijk voor meer informatie over en de actuele agenda van de Algemene Ledenvergadering op de website www.milieudefensie.nl, via het kopje 'vereniging en bestuur'.

Mededelingen van het bestuur

Het bestuur is na verschijnen van het laatste nummer van het ledenbulletin drie-maal bijeengekomen. Uit deze bestuursvergaderingen wil het bestuur de volgende mededelingen doen:

Keuze rood project najaar 2006

Het bestuur heeft in mei de keuze voor een rood project voor de tweede helft van 2006 vastgesteld.

Rode projecten zijn groots opgezette projecten die een hoge prioriteit hebben op het gebied van menskracht en tijd binnen de organisatie van het bureau.

Aan het bestuur lagen twee voorstellen voor. Een project gericht tegen de bio-industrie, het andere project had betrekking op het klimaatbeleid en de rol van banken hierbij. Het bestuur koos voor het project gericht tegen de bio-industrie, waarbij onder andere de verkiezingen worden aange-grepen om maatregelen tegen de bio-industrie in het regeerakkoord te krijgen. Een groot deel van de activiteiten van dit project is ook gericht op jongeren, dit project wordt gezamenlijk door de campagne Landbouw en Voedsel en JMA (Jongeren Milieu Aktief) uitgevoerd.

Benoeming adjunct-directeuren

Het bestuur heeft twee nieuwe adjunct-directeuren benoemd. Kees Kodde wordt binnen de directie verantwoordelijk voor de campagnes en het inhoudelijk beleid. Tessy Geurink krijgt de portefeuille 'Organisatie en Financiën' onder haar hoede. De nieuwe directieleden beginnen op 1 september 2006.

Kees Kodde werkte van 1999 tot 2004 bij Milieudefensie en Friends of the Earth Europe (FoEE). Hij was campagneleider Vliegverkeer, zette zich in voor de hervorming van het Europese landbouwbeleid en was voorzitter van FoEE.

Tessy Geurink is opgeleid als theoretisch psycholoog en werkte als organisatieadviseur voor profit en non-profit-organisaties. Vanaf 1997 was zij manager van Vluchtelingenwerk Voorburg, vanaf 2003 was zij directeur van Vluchtelingenwerk Leidschendam-Voorburg.

KANDIDATEN GEZOCHT !

Tijdens de ALV van 18 november zullen er een aantal verkiezingen plaatsvinden voor verschillende verenigingsorganen. De vereniging is op zoek naar kandidaten voor de volgende vacante zetels.

Bestuur

Het bestuur leidt de vereniging. Het vormt de schakel tussen de leden en het bureau en houdt zich bezig met de hoofdlijnen van het beleid en van de uitwerking hiervan door het bureau.

In het bestuur zijn vier vacante plaatsen. De bestuursleden Chris Smitskamp, Peer de Rijk en Marnix van der Vat zijn aftredend. De laatste twee zijn herkiesbaar. Groepenbestuurslid Henk Heijns treedt af. De verkiezing voor deze groepezetel verloopt via de groepen. De door de groepen gekozen kandidaat wordt zo mogelijk op de ALV bekend gemaakt.

Geschillencommissie

De geschillencommissie bemiddelt en geeft advies in geval van een geschil tussen leden en/of een orgaan van de vereniging en/of bij een geschil tussen verenigingsorganen onderling. In de geschillencommissie komt een plaats vrij. Geschillencommissielid Zwier Regelink treedt af.

Redactieleden ledenbulletin

Het ledenbulletin is een driemaandelijks uitgave voor en door leden van de vereniging en wil een discussieplatform zijn voor leden en leden op de hoogte houden van verenigingszaken.

In de redactie van het ledenbulletin zijn drie vacante plaatsen. Eindredacteur Sam Camphuijsen en redactielid Marit van Lieshout hebben besloten te stoppen met het redactiewerk. Redactielid Ton Bötticher is aftredend en stelt zich herkiesbaar voor een tweede termijn.

Reacties op bovenstaande vacatures ontvangen wij graag **vóór donderdag 5 oktober 12.00 uur**.

Bent u geïnteresseerd in (een van) bovengenoemde vacatures? Op onze website (www.milieudefensie.nl) kunt u via het kopje 'vereniging en bestuur' meer lezen over de inhoud van de werkzaamheden in de diverse organen. Tevens vindt u daar de benodigde gegevens voor het insturen van uw reactie. Voor meer informatie kunt u ook contact opnemen met het secretariaat, dit kan per e-mail via secretariaat@milieudefensie.nl, telefonisch naar 020 5507 336 of per post naar Milieudefensie t.a.v. het Secretariaat, Postbus 19199, 1000 GD te Amsterdam.

Uitslag ledenpeiling kernenergie leidt niet tot koerswijziging

Het maatschappelijk debat over kernenergie is terug van weggeweest. Daarom hield het bestuur eind april (voor het eerst) een ledenpeiling onder 3.000 leden van Milieudefensie (gestructureerd at random geselecteerd). De vraag: moet Milieudefensie op termijn intensiever campagne voeren tegen kernenergie. En heeft dit een hogere prioriteit dan de activiteiten van de campagne Energie en Klimaat rond energiebesparing, duurzame energie en de rol van banken en gemeenten.

Milieudefensie neemt stelling tegen kernenergie, maar kan niet op alle onderwerpen actief zijn. Daarom moeten er keuzes worden gemaakt. Van de 3.000 vragenlijsten kwamen er 927 ingevuld retour (31procent). De uitslag van de ledenpeiling werd op de Algemene Ledenvergadering op 10 juni jl. bekend gemaakt.

Na inleidende vragen over de huidige koers van de campagne Energie en Klimaat en over de actuele ontwikkelingen rond kernenergie volgde de hamvraag: moet Milieudefensie de koers van de campagne Klimaat en Energie wijzigen en meer ruimte maken om intensiever campagne te voeren tegen kernenergie? Uit de uitslag bleek dat de overgrote meerderheid van de respondenten dat niet wil (91 procent) en dus van mening is dat Milieudefensie de huidige koers van de campagne Energie en Klimaat moet aanhouden.

De complete uitslag is te vinden op de website van Milieudefensie: www.milieudefensie.nl/publicaties

Noot van de redactie:

De redactie van het Ledenbulletin is blij dat leden zich nu ook via ledenpeilingen over belangrijke zaken kunnen uitspreken. Maar alle begin blijkt ook hier moeilijk. Naar onze smaak is dit aan de vraagstelling van de enquête te zien. De formulering kwam op ons nogal sturend over. Punt van aandacht voor de volgende keer, willen we maar zeggen.

BESTUURSCOLUMN

Deze plaats is gereserveerd voor een column van het bestuur.

Als bestuursleden in toerbeurt schrijven is elk bestuurslid maar 1x per 2 ½ jaar aan de beurt

De redactie van het Ledenbulletin vroeg om te schrijven over een dilemma dat het bestuur tegen kwam. Helaas heeft de redactie geen column ontvangen.

Jammer. Weer een gemiste kans.